

VÄGLEDNING BEDÖMA TID FÖR HEMTJÄNST

Bakgrund

Det är viktigt att den biståndsbedömda tiden överensstämmer med den enskildes behov. Göteborgs Stad ska 2017 övergå till att debitera den enskilde, samt ersätta utförare utifrån utförd tid. Mot denna bakgrund har denna vägledning tagits fram inom projekt införa rambeslut inom Attraktiv hemtjänst. Vägledningen kan användas både för rambeslut och för insatsbeslut.

Styrgruppen för Attraktiv hemtjänst har den 21 januari 2016 beslutat om att rekommendera stadsdelarna att använda vägledningen. Sektorscheferna i stadsdelarna har den 12 februari 2016 beslutat att följa rekommendationen. Vägledningen ska börja användas senast from 1 april 2016. Vägledningen kommer att vid behov följas upp och revideras t.ex. i samband med att staden inför ny taxa för hemtjänst, gemensam modell för ersättning till utförare, IT-stöd för planering och uppföljning samt valfrihetssystem enligt LOV. En första uppföljning kommer att genomföras i september/oktober 2016. (Tvätt sid 6, justerats ned i tid 2 juni 2016 enligt beslut i styrgrupp)

Målgrupp och syfte

Målgrupp för denna vägledning för att bedöma och beräkna tid för hemtjänst är handläggare av *hemtjänst* i Göteborgs Stad. Det finns även andra beslutstyper som kan beröra personer som bor i ordinärt boende: beslut om nattinsyn, beslut om trygghetskamera, beslut om avlösning i hemmet, beslut om ledsagning, beslut om boendestöd m.m. Dessa beslutstyper omfattas inte av denna vägledning. Vägledningen ska ge stöd i myndighetsutövningen inom äldreomsorg och funktionshinder. Vägledningen ska vara tillgänglig även för utförare av hemtjänst.

Riktlinjer

Handläggare ska alltid beakta vad som fastställts i stadens riktlinjer beslutade av kommunfullmäktige. Nedan följer i urval vad som i riktlinjerna kan ha betydelse för att som handläggare bedöma tid för hemtjänst.

Socialtjänstlagens regler om att den enskilde har rätt till bistånd för "sin livsföring i övrigt", om "skälig levnadsnivå" och om "självständigt liv", innebär att handläggaren i lagens och riktlinjernas anda alltid måste göra individuella bedömningar och avvägningar.

I den individuella prövning, som alltid skall göras, måste hänsyn tas till att skillnader finns beträffande "normala levnadsvillkor" och "skälig levnadsnivå" mellan olika åldersgrupper såväl över som under 65 år.

Hemtjänst är ett samlingsbegrepp för stöd och hjälp som ökar den enskildes möjligheter till ett självständigt liv, ökad livskvalitet, trygghet i vardagen samt underlättar för den enskilde att bo kvar i det egna hemmet.

När den enskildes ansökan om hemtjänst beviljas ska bifallsbeslutet innehålla vilken tid som bedömts behövas i antal timmar per vecka. Detta för att tydliggöra vilken tid som den enskilde kan förfoga över. Den beviljade tiden ska motsvara de enskildes faktiska behov av stöd, d.v.s. tiden ska inte innehålla transporttid, tid för dokumentation.

När den enskildes behov förändras på sådant sätt att omfattning eller inriktning påverkas har utföraren ansvar för att uppmuntra den enskilde till kontakt med handläggaren. Om inte den enskilde kontaktar handläggaren har utföraren ansvar för att uppmärksamma handläggaren på den enskildes förändrade behov.

Stöd i tidsberäkning

Bedömning av behov av stöd och hjälp i den dagliga livsföringen ska utmynna i ett beslut om totalt antal hemtjänsttimmar per vecka. Hur handläggaren bedömt tidsåtgång inom *olika* behovsområden samt utifrån det beräknat den *totala* tidsåtgången ska dokumenteras i en tidberäkningsfil i verksamhetsstödet Treserva (i Documenta).

Filen fungerar även som ett stöd för handläggaren att utifrån olika behovsområden summera tidsåtgång behov/insats x ev. antal tillfällen (t.ex. dagligen, tre tillfällen) till total tid per vecka.

Ändrade behov

Om den enskildes behov förändras på sådant sätt att omfattning eller inriktning påverkas kontaktas handläggare. I första hand ska handläggare kontaktas av den enskilde, i andra hand av utförare med den enskildes samtycke

Kontakten bör tas först när utföraren tillsammans med den enskilde har en samlad bild av utförandet av den enskildes stöd och hjälp och har prövat att omfördela tid mellan insatser o.d.

Om vägledningen

Beskrivning av behov/insats med tidsåtgång är en vägledning. Handläggaren ska alltid göra en individuell bedömning. Syftet med att beskriva vad som kan ingå inom ett behovsområde är att ge en bild av vilka moment som kan förekomma. Andra moment och moment i andra kombinationer än vad som beskrivs i behov/insats kan vara aktuella utifrån den enskildes specifika behov och situation.

Fler behov kan behöva tillgodoses och tid sättas i utförandet än vad som beskrivs i vägledningen. T.ex. att ge stöd och hjälp till personer med stora begränsningar i att planera för att sköta sin hälsa, mathållning och sitt hem till följd av demens- eller annan psykisk sjukdom.

Vägledningen har delats in i två avsnitt, dagliga behov (ett eller flera tillfällen per dag och kväll) respektive behov av punktinsats/enstaka insats. Med punktinsats/enstaka insats menas att endast detta stöd beviljats eller att inget annat stöd ska eller kan utföras samtidigt.

Det kan förekomma att punktinsats/enstaka insats behöver utföras tillsammans med annan eller andra insatser (t.ex. dusch i samband med stöd och hjälp på morgonen). I dessa fall ska handläggaren bedöma om tiden kan minskas.

Behov/insats har delats in i tre nivåer; mindre, grund och större behov med exempel på omfattning av stöd och hjälp. Med stöd och hjälp avses inte bara att ge praktiskt stöd, även annat stöd som att påminna, vägleda, uppmuntra, motivera, göra tillsammans m.m. kan vara aktuellt.

I bedömning av tidsåtgång spelar den enskildes funktionstillstånd stor roll, men ibland även den enskildes bostad och omgivning.

I vägledningen anges huvudsakligen behov/insats i minuter per tillfälle. Antal tillfällen är upp till varje handläggare att bedöma individuellt.

Dubbelbemanning, så kallad parallellgång, beskrivs inte i vägledningen. Vägledningens beskrivning av behov/insats samt tidsåtgång kan dock användas för bedömning av tid i de moment där dubbelbemanning krävs.

DAGLIGA BEHOV				
Behov/insats dagligen/flera tillfällen per dygn	Beskrivning – exempel vad <u>kan</u> ingå	Mindre behov (Ex. stöd/hjälp i 1-2 moment, den enskilde kan medverka)	Grundbehov (Ex. stöd/hjälp i fler än 2 moment, den enskilde kan medverka)	Större behov (Ex. stöd/hjälp i flertalet moment, den enskilde kan inte medverka <u>eller</u> behöver stöd/hjälp i flertalet moment)
Morgon	Komma upp, förflyttning, hygien och munvård, rakning, toalettbesök, klä sig, bädda, bereda och servera frukost, plocka undan i kök, diska, tömma toaletthink, egenvård*, slänga sopor/kompost, ta in post/tidning.	15 min/tillfälle	30 min/tillfälle	45 min/tillfälle
Lunch/middag	Förflyttning, toalettbesök, bereda och servera huvudmål, sitta med vid måltid, plocka undan i kök, diska, egenvård.	15 min/tillfälle	30 min/tillfälle	45 min/tillfälle
Kväll	Bereda och servera kvällsmål, plocka undan i kök, diska, förflyttning, hygien och munvård, toalettbesök, klä av sig, förbereda sänggående, komma i säng, egenvård.	10 min/tillfälle	20 min/tillfälle	30 min/tillfälle

***Egenvård:** Den behandlande legitimerade yrkesutövaren ska, inom sitt ansvarsområde, bedöma om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård. Det är alltså hälso- och sjukvården som bestämmer vilken åtgärd som kan utföras som egenvård i varje enskilt fall. Hälso- och sjukvården kan också göra bedömningen i samband med vårdplanering när patienten skrivs ut från slutna vård. Då är det den behandlande läkaren som ska bedöma om åtgärden kan utföras som egenvård. Socialstyrelsens ändringar i läkemedelsföreskriften innebär bland annat att bedömningen om en patient själv eller med hjälp av någon annan kan sköta sina läkemedel som egenvård numera bara ska göras enligt egenvårdsföreskriften. Bedömningen ska utgå från samma förutsättningar som vid övrig egenvård. Det är den som förskriver läkemedlet som är ansvarig för att en egenvårdsbedömning görs.

Socialtjänstens personal kan då bistå den enskilde efter beslut av handläggare.

BEHOV AV PUNKTINSATS/ENSTAKA INSATS I MINUTER PER TILLFÄLLE

- När endast detta stöd beviljats.
- När inget annat stöd ska/kan utföras samtidigt.
- Om punktinsats behöver utföras tillsammans med annan eller andra insatser (t.ex. dusch i samband med stöd på morgonen) ska bedömning göras av om tiden kan minskas.

Behov/ punktinsats	Beskrivning – exempel vad <u>kan</u> ingå	Mindre behov (Ex. Stöd/hjälp i 1- 2 moment, den enskilde kan medverka)	Grundbehov (Ex. Stöd/hjälp i fler än 2 moment, den enskilde kan medverka)	Större behov (Ex. stöd/hjälp i flertalet moment, den enskilde kan inte medverka <u>eller</u> behöver stöd/hjälp i flertalet moment)
Promenera	Ta på och av sig ytterkläder, ta sig ut ur bostad/hus, promenera med eller utan hjälpmedel/stöd,	30 min/tillfälle	45 min/tillfälle	60 min/tillfälle
Aktivering, social samvaro	Genomföra individuell aktivitet tillsammans, t.ex. samtala, titta i fotoalbum, lösa korsord, använda Facebook. Stöd i att genomföra aktivitet med eget socialt nätverk, t.ex. bjuda anhörig, vän, granne på fika hemma.	15 min/tillfälle	30 min/tillfälle	45 min/tillfälle
Trygghet/tillsyn via telefonsamtal	Tillsyn av om hen är hemma/svarar, fråga om hen mår bra, prata en stund, påminna om att äta, dricka, stiga upp/lägga sig, egenvård.	5 min/tillfälle	5 min/tillfälle	10 min/tillfälle
Trygghet/tillsyns besök	Tillsyn av om hen är hemma, se efter, fråga om hen mår bra, sitta ned och prata, påminna om att äta, dricka, stiga upp, lägga sig, egenvård.	5 min/tillfälle (Kan vara att bara ”ses i hallen”)	10 min/tillfälle	15 min/tillfälle
Duscha	Förflyttning, tvätta och torka kropp/ hår, smörja sig, föna/rulla upp hår, klippa naglar, städa upp.	15 min/tillfälle (Kan innebära att vara på plats, räcka föremål)	30 min/tillfälle	45 min/tillfälle

Behov/ punktinsats	Beskrivning – exempel vad <u>kan</u> ingå	Mindre behov (Ex. stöd/hjälp i 1- 2 moment, den enskilde kan medverka)	Grundbehov (Ex. stöd/hjälp i fler än 2 moment, den enskilde kan medverka)	Större behov (Ex. stöd/hjälp i flertalet moment, den enskilde kan inte medverka <u>eller</u> behöver stöd/hjälp i flertalet moment)
Sköta toalettbehov	Förflyttning till och från toalett, ta av och på byxor, toalettbesök, byte av inkontinensskydd, nedre hygien.	10 min/tillfälle	15 min/tillfälle	20 min/tillfälle
Bereda huvudmål	Bereda och servera huvudmål, sitta med vid måltid, plocka undan i kök, diska, egenvård.	15 min/tillfälle	20 min/tillfälle	30 min/tillfälle
Bereda frukost, mellanmål alt. kvällsmål	Bereda och servera, sitta med vid måltid, plocka undan i kök, diska, egenvård.	10 min/tillfälle	15 min/tillfälle	20 min/tillfälle
Diska	Handdiska alt. fylla och tömma diskmaskin samt plocka in ren disk i skåp.	10 min/tillfälle	10 min/tillfälle	15 min/tillfälle
Förflyttning/ röra sig inomhus/ändra kroppsställning	Förflyttning till och från säng, förflyttning mellan rum, vändas.	10 min/tillfälle	10 min/tillfälle	15 min/tillfälle
Egenvård (Den enskilde har ansvar för insatsen, men kan till följd av t.ex. fysisk funktionsnedsättning inte själv utföra handlingen, avser <u>inte</u> delegerad hälso- och sjukvårdsinsats)	Ta på/av stödstrumpor, handräckning av läkemedel, ögondroppar m.m. (Ta hänsyn till typ av insats som kan kräva olika tidsåtgång)	5 min/tillfälle	10 min/tillfälle	15 min/tillfälle
Bädda	Vädra, skaka sängkläder, bädda, lägga på överkast.	10 min/tillfälle		
Byta sängkläder/ renbädda	Byta sängkläder, lägga på överkast.	10 min/tillfälle		
Avlägsna avfall/ slänga sopor	Slänga sopor	5 min/tillfälle		

BEHOV AV PUNKTINSATS/ENSTAKA INSATS I MINUTER PER VECKA

- När endast detta stöd beviljats.
- När inget annat stöd ska/kan utföras samtidigt.
- Om punktinsats behöver utföras tillsammans med annan eller andra insatser (t.ex. dusch i samband med stöd på morgonen) ska bedömning göras av om tiden kan minskas.

Behov/ punktinsats	Beskrivning – exempel vad <u>kan</u> ingå	Mindre behov	Grundbehov	Större behov
		(Ex. stöd/hjälp i 1- 2 moment, den enskilde kan medverka)	(Ex. stöd/hjälp i fler än 2 moment, den enskilde kan medverka)	(Ex. stöd/hjälp i flertalet moment, den enskilde kan inte medverka <u>eller</u> behöver stöd/hjälp i flertalet moment)
Städa bostaden "underhålls-städning"	Städning av bostaden innefattar i normalfallet "underhållsstädning" av en normalstor bostad (kök, vardagsrum, sovrum samt hygienutrymme). Vid behov ingår avfrostning av kyl/frys, rengöra spis, ugn och spisfläkt, putsa fönster två gånger per år. (Ur Riktlinjerna)	30 min/vecka (T.ex. städning av enrumslägenhet)	40 min/vecka	60 min/vecka (Mer städning krävs än i normalfallet t.ex. på grund av sjukdom som kräver så dammfri bostad som möjligt, svårigheter att sköta sin bostad med risk för vräkning)
Städa bostaden kompletterande/mellanstädning	Den enskildes funktionstillstånd medför att bostaden regelbundet behöver ses över med exempel som att sopa, torka golv, torka bord, bänkar, rengöra toalettutrymme.	10 min/vecka	20 min/vecka	40 min/vecka
Tvätta och vårda kläder (I bedömning av tid ta hänsyn till tvättmaskin, torktumlare i bostad, tvättstuga m.m.)	Sortera tvätt, tvätta, hänga och torka tvätt i bostaden eller i tvättstuga, vika och lägga in tvätt, stryka t.ex. skjortor, blusar. Enklare klädvård som att sy i en knapp.	30 min/vecka	40 min/vecka	60 min/vecka (Inkontinens m.m. kan innebära behov av tvätt oftare/i större mängd)
Rengöra hjälpmedel	Rengöring av rullstol rollator m.m.	5 min/vecka	5 min/vecka	10 min/vecka (Vid flera hjälpmedel)

Behov/ punktinsats	Beskrivning – exempel vad <u>kan</u> ingå	Mindre behov	Grundbehov	Större behov
Handla/inköp av dagligvaror (I bedömning av tid ta hänsyn till avstånd till affär)	Inköp av dagligvaror som utförs av hemtjänstens medarbetare sker i normalfallet en gång per vecka från den för utföraren lämpligaste affären med fullgott sortiment. <i>(Ur Riktlinjerna)</i> Genomföra inköp alternativt följa med den enskilde och handla, packa upp/in varor.	30 min/vecka	60 min/vecka (Praxis skälig levnadsnivå)	
Uträtta ärenden (I bedömning av tid ta hänsyn till avstånd till affär)	Inköp av andra varor än dagligvaror, uträtta/stöd i post och bankärenden, hämta Apodos på apotek, leverera Apodos till bostaden.	15 min/vecka	15 min/vecka (Praxis skälig levnadsnivå)	
Hämta/leverera Apodos	Apodos levereras till hemtjänstlokal/administrera leverans av Apodos till enskild som har också har annan hjälp.	5 min/vecka	5 min/vecka	
Avlägsna avfall/källsortera (I bedömning av tid ta hänsyn till avstånd till återvinning)	Källsortera, ta sopor till återvinning.	5 min/vecka	15 min/vecka (Praxis skälig levnadsnivå)	